

Rohelise kooli käsiraamat lasteaedadele

Selle väljaande koostas Rohelise kooli programmi (*Eco-Schools Programme*) rahvusvaheliselt koordineeriv Keskkonnahariduse Sihtasutus (*Foundation for Environmental Education*, lühendatult FEE).

Toimetaja ja projekti meeskond: Olivia Copsey, Nimet Huma Sabirli, Saumya Grover, Sukhprit Kaur, Lea Oberkobler, Pramod Kumar Sharma

Disain: Saumya Grover ja Nimet Huma Sabirli

Autoriõigus © Foundation for Environmental Education, 2025

Väljaandes kasutatud pildid, illustratsioonid ja graafika on kas FEE ülemaailmsest pildikogust või saadetud FEE liikmesorganisatsioonide poolt.

Käsiraamatu tõlkisid eesti keelde ja kohandasid Sirje Aher ning Eeva Kirsipuu-Vadi

Kaane kujundus: Saumya Grover ja Nimet Huma Sabirli

Eessõna

Kestlikku arengut toetav haridus (*Education for Sustainable Development*, lühendina tuntud kui ESD) toob õppekavasse tegeliku maailma ning aitab väikestel lastel luua asjakohaseid seoseid ja leida isiklikku tähendust. Varane lapsepõlv on väga sobiv aeg, et luua teadmiste ja väärtuste abil tugev alus elukestvale keskkonnahoidlikule käitumisele ja hoiakutele (UNESCO, 2022).

Rohkem kui 100 riigis tegutsev ja 2024. aastal 30. tegutsemisaastat tähistanud Rohelise kooli (*Eco-Schools*) programm on pikka aega toetanud alushariduse parimaid tavaid: lapsekeskne õpe, uuriv õpe, projektõpe, mänguline õppimine, varajase kriitilise mõtlemise oskuste kujundamine ja positiivsus. Rohekoolid kasutavad terviklikku kogukooli (*whole school*) lähenemisviisi. Nii tekib õppijatel sügav side oma kodukohaga - nii sealsete inimeste, kogukonnaga laiemalt kui teiste liikide ja muu loodusega.

Käsiraamat aitab muuta teie lasteaeda rohekooli põhimõtetele vastavaks ning aidata kaasa ÜRO keskkonnahoidliku hariduse partnerluse (*Greening Education Partnership*) eesmärgi saavutamisele. Meie lihtne seitsmesammuline strateegia juhendab teid tegevusõppe vormis uurima viit Rohelise kooli programmi teemat – jäätmed, vesi, elurikkus, energia ja tervis. See lähenemine loob silla kooli, kogukonna ja keskkonna vahel, andes väikestele õppijatele juba oma haridustee alguses võimaluse saada keskkonnateadlikuks ja aktiivseks osalejaks kestlikuma maailma loomisel.

GLOBALNE PARTNERLUS HARIDUSE KESKKONNAHOIDLIKUKS MUUTMISEKS

Keskkonnahariduse Sihtasutus (FEE) on keskkonnahoidliku hariduse partnerluse (*Greening Education Partnership* - GEP) juhtivpartner. ÜRO algatatud GEP püüab muuta haridust, et edendada kestlikku arengut toetava hariduse loomimist õppekavasse, julgustada õppeasutusi keskkonnahoidlikke tavasid omaks võtma ning toetada õppijate hulgas arusaama ja tunnetust globaalsest kodakondsusest.

UNESCO koordineeritava partnerluse eesmärk on anda haridustöötajatele mõjuvõimu, parandada õpikeskkondi ja tagada, et haridus aitaks tõhusalt kaasa ÜRO kestliku arengu eesmärkide (KAE) saavutamisele, eelkõige seoses kliimameetmete ja kestliku eluviisiga. FEE on partnerluse esimese samba koordinaator. Eesmärgiks on muuta 2030. aastaks 50% maailma koolidest keskkonnahoidlikeks.

PPG Industries toetab uhkusega ülemaailmse rohekoolide võrgustiku kogemusel põhineva lasteaedadele mõeldud käsiraamatu väljatöötamist. Õpetajana on teil oluline roll järgmise põlvkonna mõtete ja väärtuste kujundamisel. Teie pühendumusel noorte õppijate uudishimu ja vastutustunde kasvatamisele on sügav mõju. Loodame, et see käsiraamat mitte ainult ei toeta, vaid ka innustab teid ning saate keskkonnahariduse oma lasteaias särama panna.

Koos Keskkonnahariduse Sihtasutusega (FEE) on PPG pühendunud hariduse keskkonnahoidlikumaks muutmisele varasest lapsepõlvest täiskasvanueani. Soovitame teil käsiraamatut täiel määral kasutada ja jätkuvalt innustada oma õppijaid saama homsete keskkonnaküsimuste asjatundjateks.

FEE avaldab siirast tänu PPG-le helde toetuse eest, mis tegi selle käsiraamatu koostamise võimalikuks.

Sisukord

MIKS ON LASTELE VAJA ROHEKOOLI?

- Miks on lasteaias vaja rohekooli?
- Valmistuge rohekooliks saama
- Teie rohekooli teekond rohelise lipuni!

7

7

8

9

ROHEKOOLI SEITSE SAMMU

- Rohekoolide põhimõtted lasteaias
- Kogukooli lähenemisviis
- Elukestva keskkonnapädevuse kujundamine rohekoolis

10

11

12

13

ROHEKOOLIDE 7 SAMMU

- 1. samm – moodustage rohetiim
- 2. samm – viige läbi keskkonnaanalüüs
- 3. samm – looge seosed õppekavaga
- 4. samm – koostage tegevuskava
- 5. etapp – rakendamine, järelvalve ja hindamine
- 6. samm – teavitage ja kaasake
- 7. samm – koostage keskkonnapõhimõtted

14

15

17

19

22

25

26

28

ROHEKOOLI TEEMAD

- Vesi
- Jäätmed
- Energia
- Elurikkus
- Tervis
- Kliimamuutused

31

33

34

36

37

39

40

ROHELISE LIPU TAOTLEMINE

41

KONTAKTANDMED

42

Miks on lastele vaja rohekooli?

TÕELISE MAAILMA TOOMINE ÕPPIMISSE

Rohekoolid innustavad lapsi avastama, õhutavad uudishimu ja kasvatavad loomulikku soovi esitada küsimusi ümbritseva maailma kohta. Rohekoolide seitse sammu ja viis teemat ühendavad õpitu tegeliku maailmaga. Selline lähenemine on ülioluline alus emotsioonide, hoiakute, väärtuste, käitumise ja oskuste kujundamisel ning aitavad luua positiivseid suhteid oma keskkonna ja üksteisega.

KONTAKTI LOOMINE LOODUSEGA

Keskkonna vastu armastuse kujundamiseks on oluline, et lapsed jälgiks, kogeksid ja naudiks loodust. Otsene suhtlus ja kontakti loomine on esimene samm, et panna alus elukestvale keskkonnahoidlikele väärtustele ja käitumisele. Lapsed, kellel on loodusega hea suhe, väärtustavad ja kaitsevad täiskasvanuna keskkonda. Loodust väärtustavate vanemate ja õpetajate eeskuju võib seda suhet oluliselt mõjutada.

ROHEKOOLI MEETODID LASTEAEDADELE:

Vaatluste
tegimine

Lõbutsemine

Uurimine

Õppimine
tegutsedes

Rohekoolid ei kaasa mitte ainult õppijaid ja töötajaid keskkonnaprobleemide käsitlemisse, vaid inspireerivad ka perekondi ja kogukondi oma kohaliku keskkonna heaks koostööd tegema.

Valmistuge saama rohekooliks... Seose loomine looduse ja keskkonnaga

Enne Rohelise kooli programmiga alustamist andke lastele võimalus tutvuda loodusega ning tunda selle vastu armastust ja hingesugulust. Selleks sobib nii vaba mäng, kus lastel lubatakse lihtsalt õues mängida, kui juhendatud tegevus: julgustage lapsi õues oma viie meelega ümbrust uurima. Milliseid tekstuure, lõhnu, helisid, vaateid ja maitseid on õues tänu taimedele ja muule elurikkusele?

See eelfaas ühendab lapsed loodusega. See võib kesta paar tundi või 1-2 kuud.

Veetke vaba mänguaega liiva, vee ja muude looduses leiduvate materjalidega nagu lehed, lilled, seemned jne.

Avastage lasteaia õueala sealses looduses jalutades. Lapsi võiks julgustada kuulama looduse helisid või vaatlama looduses erinevaid kujundeid ja seostama neid asjadega, mida nad kasutavad.

Juhendage lapsi puudutama ja katsuma erineva tekstuuriga asju ning seostama neid värvidega.

Kaaluge lindude söögitamaja paigaldamist ja andke aega külastavate lindude vaatlemiseks.

"Oluline on see, et lastel oleks võimalus luua side loodusega, õppida seda armastama ja end seal mugavalt tundma, enne kui neil palutakse selle haavu ravida."

- DAVID SOBEL-

Teie rohekooli teekond Rohelise lipuni

Tere tulemast oma rohekooli teekonnale! Liituge ligi 50 000 lasteaia, kooli ja kolledžiga üle maailma, kes pingutavad, et neid tunnustataks maineka auhinnaga: keskkonnamärgisega *Roheline lipp*.

Rahvusvaheline Rohelise kooli programmi Roheline lipp on tunnustatud keskkonnavalase tipptaseme sümbol, mille on välja töötanud ja mille kasutusõigust omab Keskkonnahariduse Sihtasutus (FEE).

Tavaliselt kulub õppeasutusel Rohelise lipu keskkonnamärgiseni jõudmiseks kuni kaks aastat.

1

1. Kaasake lasteaia juhtkond.

2

1. Programmiga liitumiseks võtke ühendust rohekoolide riikliku koordinaatoriga*

3

Kaasake kõik õppijad, töötajad, pered ja laiema kogukonna liikmed tegema rohekoolide seitset sammu.

4

Kui kõik sammud on edukalt tehtud, võite taotleda riiklikult koordinaatorilt Rohelist lippu!

* Eestis koordineerib programmi Tartu loodusmaja, programmi koduleht on www.rohelinekool.ee
Teavet teiste riikide koordinaatorite kohta leiab FEE kodulehelt: www.eco-schools.global/national-offices

Rohekoolide seitse sammu

Seitsme sammu strateegia võimaldab teil lõimida keskkonnaharidust õppimisse ja õpetamisesse ning lasteaia igapäevastesse tegevustesse. Me nimetame seda "kogukooli lähenemisviisiks".

Rohekooli seitse sammu tuleb siduda olemasoleva õppekavaga. Eesmärgiks on uued teadmised, hoiakud ja väärtused, mis viivad elukestvate kestlike valikute ja tegevusteni.

Rohekooli põhimõtted lasteaias

Lasteaias keskkonnahariduse ja kestlikku arengut toetava hariduse tõhusaks juurutamiseks soovitame kasutada selliseid meetodeid:

MÄNGUD

- **Mänguline pedagoogika:** mäng peaks olema õppimises kesksel kohal.
- **Vaba mäng:** lapsed juhivad oma mängu oma soovide kohaselt.
- **Juhendatud mäng:** täiskasvanud annavad juhiseid, võimaldades samal ajal lastel uurida.

LOOMINGULISUS

- **Kasutage loovaid tegevusi,** mis aitavad lastel väljendada oma arusaama keskkonnast.

KOHAPÕHINE

- **Looge otse ühendusi** perede, kogukondade ja kultuuridega, kus lapsed õpivad.
Vaadeldge ja looge sidet kohaliku elurikkuse ja maastikega.

EAKOHASUS

- **Kohandage** rohekooli protsess laste arenguetappidele.

Juhtimine:

Sõnastage keskkonnavaldkonna visioon. Veenduge, et kestlikkus kajastub kõigis teie tegevustes ja põhimõtetes. Kogu lasteaiapere tunneb uhkust rohekoolide hulka kuulumise üle.

Majandamine ja tegevused:

Veenduge, et teie territoorium ja hooned on keskkonnasõbralikud, ohutud ja kestlikud. Toetage keskkonnateadlikke igapäevategevusi.

Kogukooli lähenedemisviis

Õpetamine ja õppimine:

Lapsed osalevad praktilistes projektides, et õppida tundma oma keskkonda ja selle kestlikkust. Esikohal on loodus ja õuesõpe.

Kogukonna kaasamine:

Kaasake peresid ja teisi kogukonna liikmeid oma tegevustesse. Osalege kohalikes projektides, et aidata lastel tunda end osalisena oma koduümbruses positiivsete muutuste loomises.

Elukestva keskkonnapädevuse kujundamine rohekoolis

Uurimine – suhtlemine – tegutsemine – empaatia – kuuluvus

Saan ise oma tegude üle
otsuseid teha.

Oskan lahendada lihtsaid
probleeme kasutades loovust ja
kujutlusvõimet.

Saan jagada oma ideid ja kuulata teisi.

Ma hoolin oma sõpradest, perekonnast ja õpetajatest.

Oskan rääkida enda tunnetest ja mõistan teiste tundeid.

Oskan töötada rühmas ja teha koostööd eakaaslastega.

Võin küsida küsimusi.

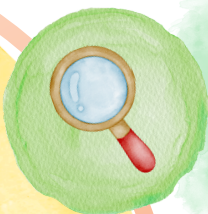
Saan rääkida asjadest, mida me iga päev teeme, ja mõelda, kuidas
asju paremini teha.

Käitun nii lasteaias/koolis kui kodus keskkonnateadlikult.

Ma tean, kuidas olla hooliv ja armastan teisi eluvorme.

Rohetiim

Rohetiimis on lisaks lastele esindatud juhtkond, õpetajad, teised töötajad ja vanemad.

Keskkonnanalüüs

Lapsed teevad keskkonnanalüüsi täiskasvanute toel.

Siduge keskkonnategevused õppekavaga

Teemad on valitud ja kajastuvad kõigi rühmade õppetegevustes.

Tegevuskava

Koostage keskkonnategevuskava kaasates juhtkonda, õpetajaid, töötajaid, lapsi ja vanemaid. Tegevused on kavandatud valitud teemade käsitlemiseks ja eesmärkide saavutamiseks.

ROHEKOOLI SEITSE SAMMU

Mõju mõõtmine

Keskkonnategevusi jälgitakse pidevalt, et tagada katkematus ja täiustamine

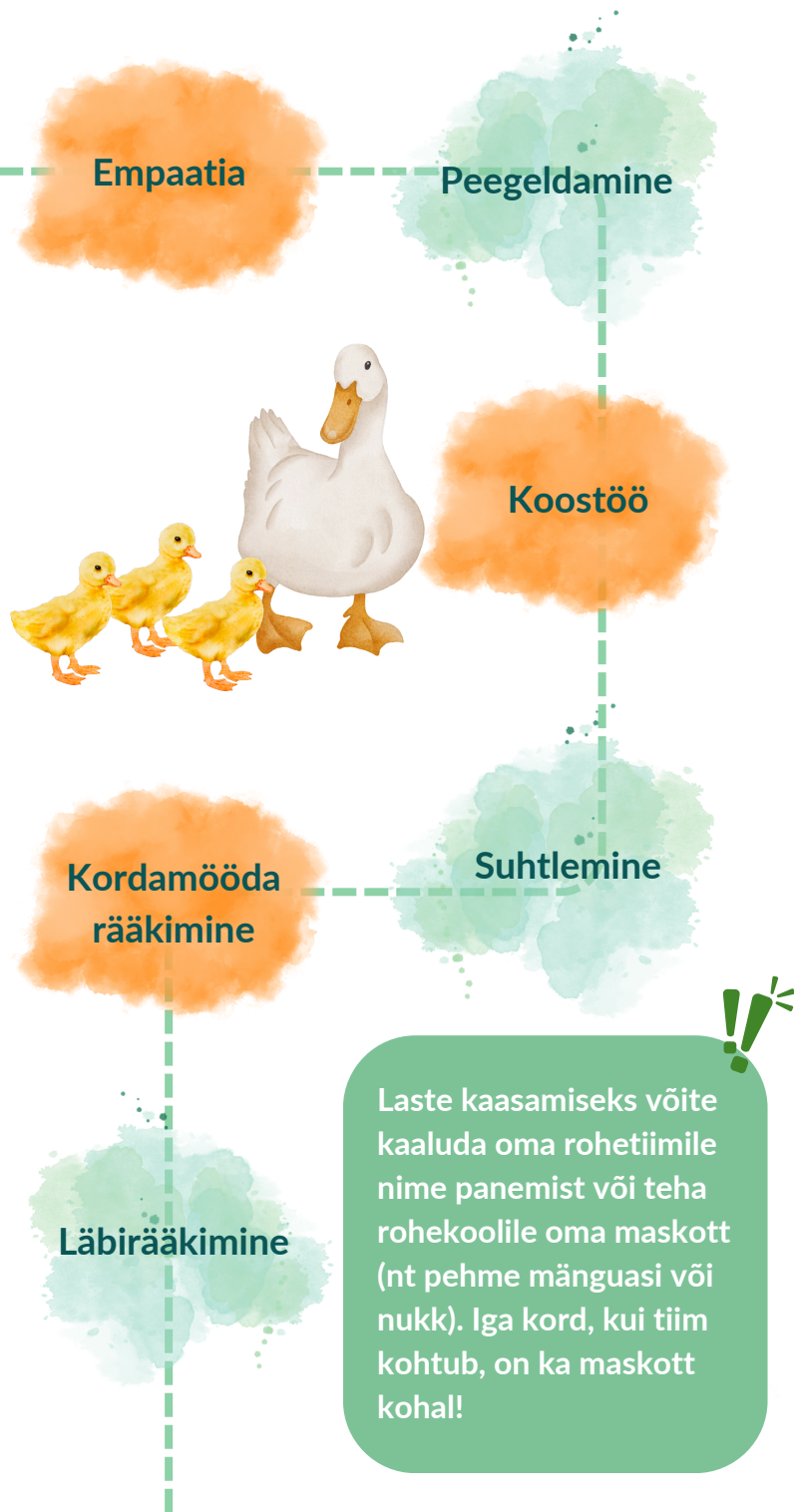
Teavitamine ja kaasamine

Kaasake keskkonnategevustesse kõik õppijad, pered ja laiem kogukond. Lapsed osalevad kohalikes üritustes ja kampaaniates.

Keskkonnapõhimõtted

Ühiselt loodud keskkonnahoidliku tegutsemise kokkulepetest lähtutakse igapäevases tegevuses ja see on lasteaias põhiväärtuste oluline osa.

1. samm Moodustage rohetiim

Lasteaia edukale tegevusele aitab kaasa palju inimesi, nii lapsed kui täiskasvanuid. Rohelise kooli programmis on igaühe arvamus oluline. Seepärast tuleb esimese sammuna luua rohetiim, mis juhib programmi tegevusi, jälgib iga etappi ja hoiab õppijaid kõigi tegevuste keskmes. Laste kaasamine igas etapis on põhimõtteline otsus. Mõistame, et see võib olla keeruline. Väikeste laste kaasamiseks on mitmeid viise: teie rohetiim võib olla terve rühm, laste enda, vanemate või töötajate poolt nimetatud esindajad. Ka lapsevanemaid tuleks kutsuda tiimi, et hõlmata kõiki huvirühmi.

Eestis on levinud eraldi laste rohetiimi moodustamine, kes aeg-ajalt peab koosolekuid koos täiskasvanute rohetiimiga.

Rohelise lipu tulemusnäitajad

Rohetiim on aktiivne ja kõik tunnevad neid.

Vähemalt pool tiimist on lapsed*.

Täiskasvanud peaksid tiimis olema vähemalt aasta aega.

Protokollige koosolekud.

Lastel on tiimis keskne roll

Rohetiimi koosseis

Mõelge, missugused inimesed on teie lasteaias. Millega tegelevad? (Lapsed, õpetajad, õpetaja-abid, juhid, töötajad, vanemad, vanavanemad).

Kes vastutavad meie lasteaia puhta ja turvalisena hoidmise ning meeldiva keskkonna eest? Seda teeme me kõik!

Seega peab meie tiimis olema iga valdkonna ja huvirühma esindajaid.

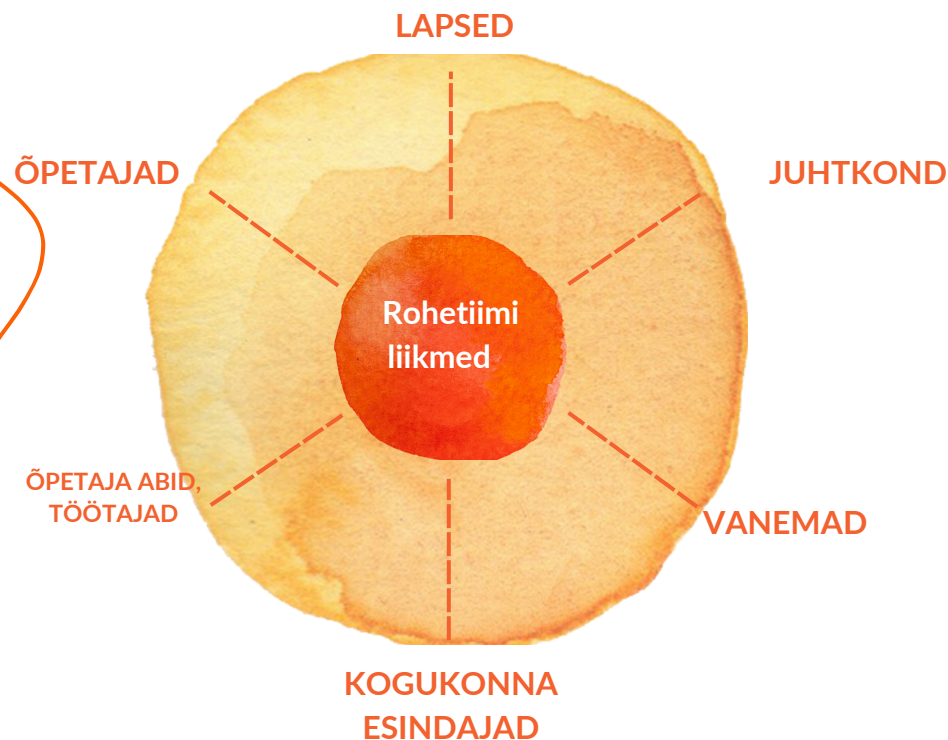
Kuidas rohetiimi juhtida?

- Valige oma ajakavasse sobivad koosolekute ajad.
- Alguses võiks koosolekuid sagedamini korraldada.
- Looge lastele turvaline keskkond, kus ennast avalikult väljendada.
- Määrake tõhusa koostöö põhireeglid.

Keda tuleks kaasata?

Vähemalt pooled rohetiimist peaksid olema lapsed, ülejäänud peaksid moodustama õpetajad, töötajad ja lapsevanemad. Mõelge läbi sobiv valikuprotsess ja proovige lapsi võimalikult palju kaasata.

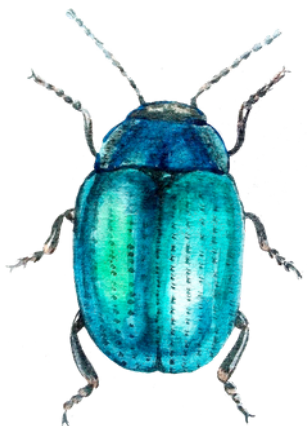
- Lapsed vanuses 5+ saavad ise või sõbra kandidaadiks seada.
- Alla 5-aastaste laste puhul saavad õpetajad valida liikmeid või kasutada lihtsat hääletamist, näiteks käe tõstmist.
- Lapsi saab järgmistel aastatel rohetiimi tagasi valida. Perede kaasamine on võtmetähtsusega – kutsuge vanemad, vanavanemad või hooldajad osalema esinejatena, ürituste korraldajatena või keskkonnasõbralike tegevuste partneritena.

Uudishimu

Iseseisev
õppimine

Numbritaju

Tagasi-
sidestamine

Loovus

Teaduslik
uurimine

Kasutage tagasiside
saamiseks lihtsaid
väljendeid nagu
naeratus/kurb nägu
või pöidlad
üles/alla

2. samm Viige läbi keskkonnaanalüüs

Lasteaia keskkonnaanalüüs lähtub kõigi viie teema keskkonnamõjust
asutusele ja ühiskonnale.

Nii nagu teistegi sammude puhul, tuleb ka keskkonnaanalüüs teha
koos lastega. See on projektipõhise õppetsükli esimene osa.

Keskkonnaanalüüsi eesmärk on teha kindlaks lasteaia
keskkonnahoidlikkuse ja jätkusuutlikkuse algseisund ning määrata
prioriteetid. Esitatakse olulisi küsimusi, koos lastega lepitakse kokku
fookusteema. Ülevaatus tulemused kujundavad tegevuskava ja
õppekava seoseid järgmiste sammude tegemisel.

Rohelise lipu tulemusnäitajad

Pange kirja oma
energia- ja vee-
kasutuse näidud,
tuvastage
võimalikud eri
terviseohud.

Korrake
analüüsi
vähemalt
kord
aastas

Kaasake
lapsed ja
töötajad
analüüsi
tegemisse.

Pange
mõõtmised
kirja kergesti
mõistetaval
viisil.

Uurige ka käitumist,
hoiakuid ja teadmisi
keskkonnahoiu
seisukohast

Keskkonnaanalüüsi läbiviimine

Jagage lapsed keskkonnaanalüüsi tegemiseks rühmadeks. Iga rühm jälgib talle antud valdkonda. Nii pole koormus liiga suur.

Analüüsi tegemise ajal julgustage lapsi tähele panema ka seda, mis pole kontrollnimekirjas. Pärast vaatlust koguge lapsed ringi ja arutlege nende tähelepanekute üle. Pange tähele, mida lapsed oluliseks pidasid.

Keda tuleks kaasata?

Keskkonna analüüsimist juhivad lapsed, korraldades seda loovalt.

Esmane eesmärk on, et protsess oleks lastele arusaadav ja asjakohane. Julgustage tähele panema ja mõelge, kuidas asjad saaksid paremaks minna. Tähelepanekuid võiks väljendada joonistades, ehitades, kirjutades ja rääkides. Dokumenteerige oma edusammud märkmete, fotode, kunstiprojektide, videote, helisalvestiste või rohekoolii juturaamatu abil.

Jagage neid materjale kõigi õpetajate, töötajate ja lapsevanemate, pange need rohetahvlile või salvestage tõenditena rohekooli kausta. Nii on hea jälgida lasteaia arengut ja liikuda rohelise lipu suunas.

Proovige leida viise, kuidas lapsi selles etapis aktiivselt kaasata. Näiteks Inglismaal jagasid sõimed keskkonnaanalüüsi protsessi kaheks. Lastepoolt tehtav on lõbus ja interaktiivne, töötajad süvenevad lastesõime toimimisele ja põhimõtetele.

Rohekoolide tegevusi Naeru- ja kurvad näod Walesis

Walesis tehti lasteaia keskkonnaanalüüs lihtsas vormis. Kolmeaastased lapsed jälgisid, kas ruumides on tuled asjatult põlemas või seadmed sisse lülitatud. Nad märkisid tulemuse naeru- või kurva näoga. Kui tahvlil oli rohkem naerunägusid kui kurbi, siis oli tulemus hea.

STEM

Kirjaoskus

Süsteemne
mõtlemine

Uurimine

Tagasi-
sidestamine

Kriitiline
mõtlemine

Rohekoolis õppimine
peaks olema lõbus!
Innustage õppes
kasutama aktiivset,
mängupõhist,
projektipõhist ja
ühesõpet.

Kavandamine

Koostöö

3. samm Seos õppekavaga

Pärast keskkonnaanalüüsi tegemist valige vastavalt tuvastatud probleemidele õppetöös käsitletavad teemad. Võite valida õppeaastaks rohkem kui ühe teema, kuid tegevust alustades ei peaks neid olema rohkem kui kaks või kolm.

Teemad tuleks valida kaasates kõiki õpetajaid. Iga õpetaja kavandab teemade sidumise oma õpieesmärkidega.

Õppekavaga sidumine loimib Rohelise koli kooli programmi kõikidesse lasteaia tegevustesse ning tagab, et kõik õppijad ja õpetajad on kaasatud ja töötavad koos, et uurida, mõista ja tegutseda.

Rohelise lipu tulemusnäitajad

Analüüsige
arengu- ja
õppekava ning
lisage valitud
teemad ja
nendega seotud
tegevused.

Teemad
on õppes
hästi
käsitletud.

Sõnastage
peamised
õppe-
eesmärgid.

Kasutage
õppes
keskkonna-
analüüsiga
kogutud
teavet.

Kasutage
õppekava-
väliseid üritusi
rohekooli
õppimis-
võimalustena.

Arenguvaldkondade sidumine

- Siduge õpe lapse arenguvaldkondadega (sotsiaalne, emotsionaalne, füüsiline, kognitiivne). Selline lähenemine aitab luua kogemusi, mis kujundavad armastust keskkonna vastu.

Peamised eesmärgid

1 Seoste loomine

Programm aitab lastel arendada hoolivust ja sidet oma õpikeskkonnaga.

2 Õppele aluse panemine

Õpitu laieneb ka kohalikele kogukondadele ja ümbrusele.

3 Positiivne kaasamine

Koos personali ja peredega avastavad lapsed oma rolli keskkonna paremaks muutmisel.

Seitse sammu on
kooskõlas õppimise
nelja sambaga – õppida
tundma, tegema, olema
ja koos elama.

Õppekava analüüs aitab õpetajatel leida võimalusi kohandada senine õpe rohekooli viie teemaga. See avardab ja süvendab õpet.

Rohekoolid tegevuses Ole... Valmis... Alustame!

Slovakkias Zaježovi koolis on rohekoolide õpilased alati õuesõppe seiklusteks valmis. Igal lapsel on seljakott, mis on täis jooki, suupisteid, matt istumiseks, värvipliatsid, pliatsid ja liim.

Uudishimu tekitamiseks on neil ka spioonikotid, mis on täidetud selliste tööriistadega nagu köied, luubid, määrajad, raamatud ja käärid.

Projektõpe rohekoolides

Rohekooli seitset sammu võib vaadelda kui projektipõhist õppetsükli, mida saab kasutada üksikute teemade õppekavas käsitlemiseks ja projektide läbiviimiseks.

Rohetiim annab õppijatele jõudu teha koostööd, mõelda kriitiliselt ja praktiseerida demokraatlikke väärtusi, et luua lasteaiale kestlikke lahendusi.

Keskkonnaanalüüs edendab projektõppe läbiviimist. Lapsed jälgivad oma keskkonda, tuvastavad probleeme, koguvad andmeid ja loovad keskkonnaprobleemide lahendamise võimalusi.

Õppekavas projektõppe kasutamine aitab õppijaid siduda teemad lasteaia elu korraldamisega ja mõista kestlikkuse tähtsust igapäevaelus.

Tegevuskava aitab kaasa projektõppe eesmärkide seadmisele, suunates lapsi seadma tegelikult vajalikke eesmärke, kaaluma erinevaid tegureid ja tegema koostööd – rõhutades, et tõeline õppimine seisneb kaasamise, probleemide lahendamise ja taipamise protsessis.

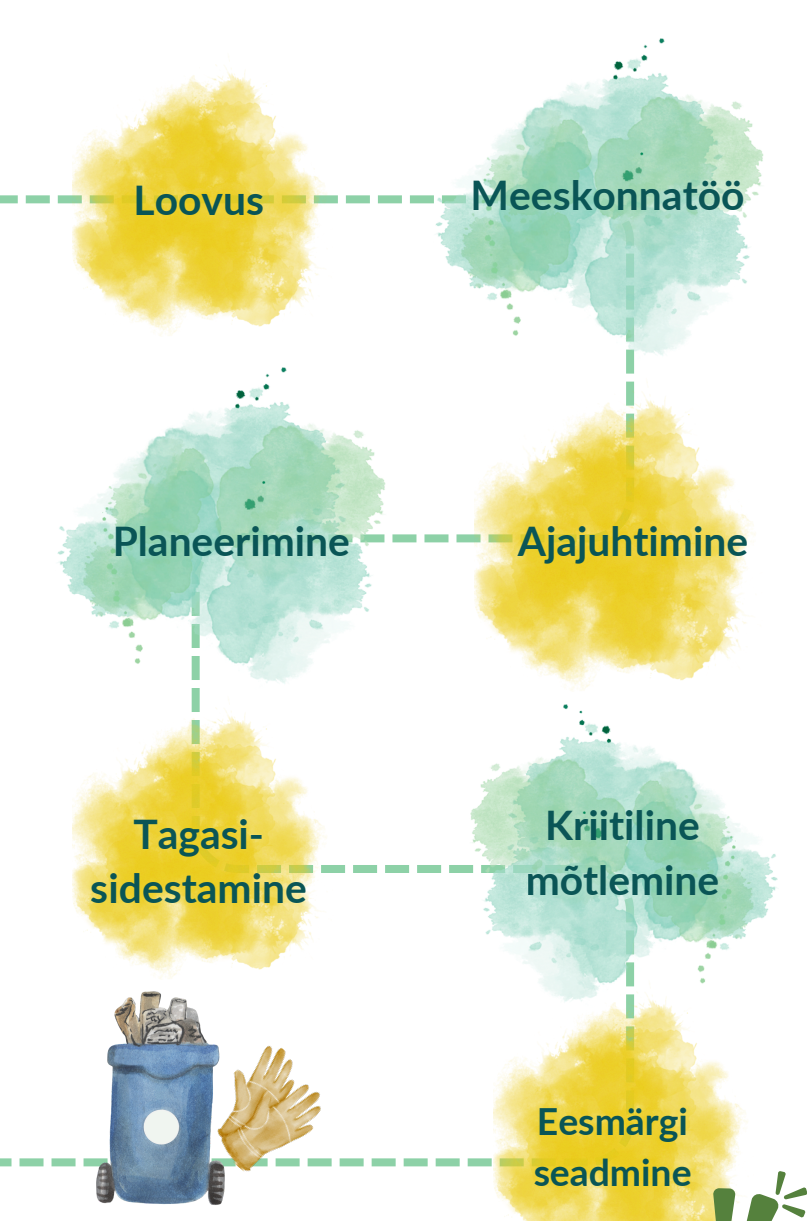
Keskkonnapõhimõtted väljendavad väärtusi ja endale võetud kohustusi, identiteedi ja kogukonna loomist, suurendades samal ajal projektõppe keskendumist loomingulistele lahendustele ja ühistele eesmärkidele.

Teavitamine ja kaasamine keskendub loova lahenduse loomisele, mis parandab projektõppe õpitulemusi, kaasates teisi ja julgustades vastutuse võtmist keskkonna-seisundi suhtes.

Mõju mõõtmine julgustab õppijaid tulemusi hindama ja muuta tagasisidel põhinevaid strateegiaid, edendades vastupidavust ja kohanemisvõimet.

Alustage väikselt ja keskenduge ühele või kahele tegevusele. See aitab jälgida edusamme, hoiab motivatsiooni kõrgel ning tagab lastele ja töötajatele nii lühikui ka pikaajalise edu.

4. samm Koostage tegevuskava

Nüüd on aeg koostada oma keskkonnanalüüsi põhjal lasteaia keskkonnategevuskava. Planeerimisprotsess on siinkohal sama oluline kui tulemus. See on õppijakeskne, julgustades lapsi iga sammu läbi mõtlema, arendades samal ajal kriitilist mõtlemist ja otsustusoskusi.

Tegevuskava koostamises peaksid osalema rohetiim ja õppijad. Vajalike oskustega pere- või kogukonnaliikmed võivad aidata. See on suurepärane võimalus kasutada projektipõhist õpet ja näha, kuidas teie õppijad rakendavad keskkonnateadlikke oskusi tegelikes olukordades. Tegevuskava peab olema kooskõlas teie õppekava või alushariduse suunistega.

Lasteaia õpetajate ja töötajate eeskuju ning keskkonnahoidlike igapäevategevuste ja tavade abil kujundatakse lastes vastutustundlikke harjumusi juba varases eas.

Rohelise lipu tulemusnäitajad

Lisage oma tegevuskavasse keskkonna-, sotsiaal- ja kultuuri küsimused

Jagage ülesandeid laste ja täiskasvanute vahel.

Värskendage oma kava pidevalt ja jagage seda laialt.

Siduge oma tegevuskava õpieesmärkidega

Määrake selged sihid, eesmärgid ja planeerige, kuidas neid mõõdetakse

Tegevuskava lähtub eesmärkidest ja teemadest

Tõhusad eesmärgid on konkreetsed (S), mõõdetavad (M), saavutatavad (A), asjakohased (R), ajaliselt määratletud (T), hariduslikud (E) ja reageerivad (R). Lühendid tulenevad inglise keelest ning kokku lugedes tähendavad “targem”. Kavandage iga eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused, nende kestus ning vastutaja. Olge valmis plaane muutma. Eesmärkide sõnastamisel jälgige, et need on

Rahvusvaheliselt
tuntud akronüüm
SMARTER:

- Specific
- Measurable
- Achievable
- Relevant
- Time-bound
- Educational
- Responsive

S konkreetne

Mida me täpselt saavutada tahame? Kui palju?

M mõõdetav

Kuidas me saame mõõta selle eesmärgi saavutatust?
Milliseid muutusi me võime täheldada?

A saavutatav

Midagi realistlikku – alusta väikeste tegudega ja mine sealt edasi!

R asjakohane

Milline on praegune olukord? Mis peab muutuma?

T ajaliselt
määratletud

Kui palju me vajame selle jaoks aega?
Millal me selle järgmine kord üle vaatame?

E hariduslik*

Milliseid õpitulemusi saame selle tegevuse kaudu saavutada?

R reageeriv

Kuidas me oma tegevuskava katsetades ja õppides kohandame?

* Kuna rohekooli on eelkõige haridusprotsess, siis on oluline lisada õpieesmärgid
Traditsiooniliselt on SMARTER-is E tähendanud hindamist (*evaluate*) ja R tähistamist (*reward*) või uuesti hindamist (*re-evaluate*)

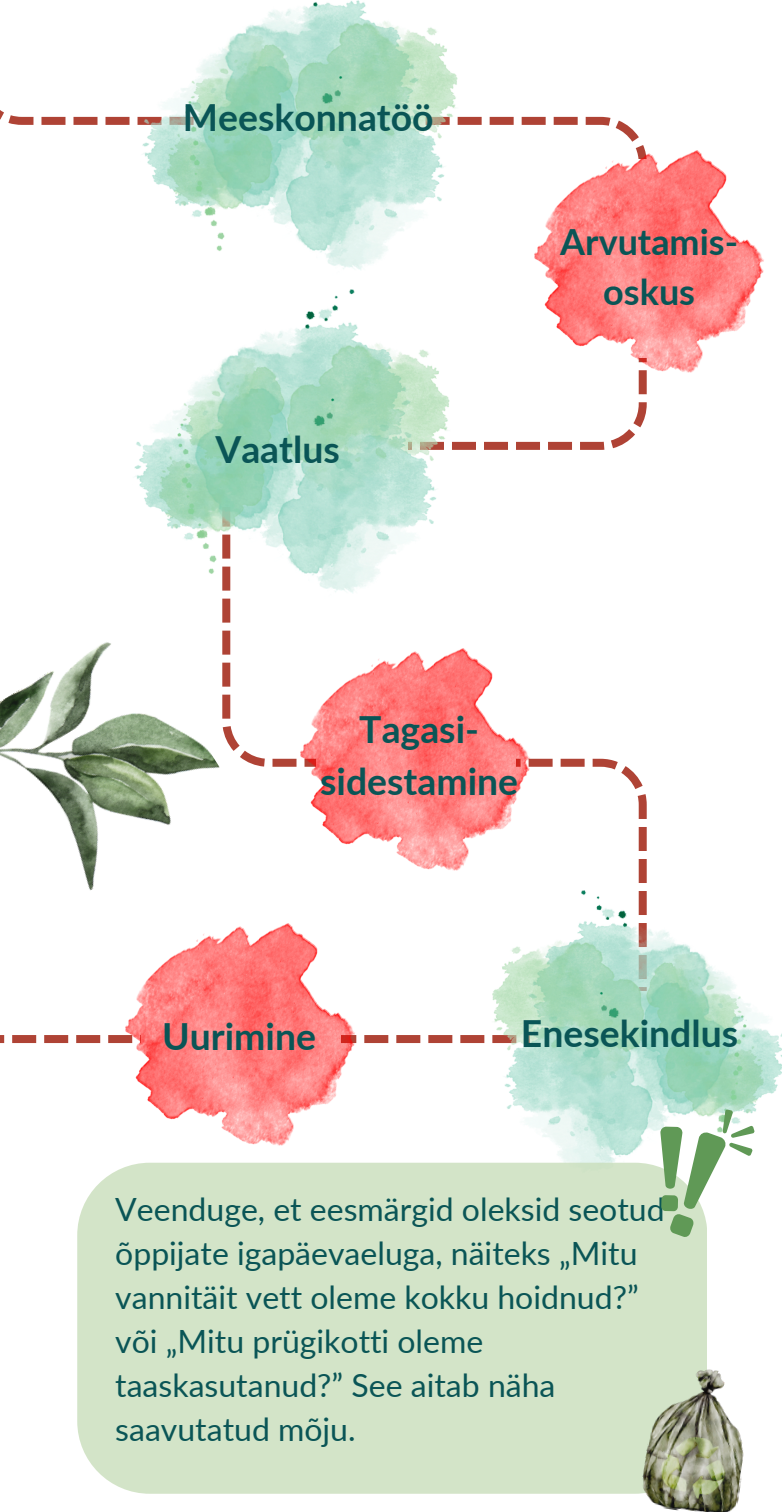

Eesmärkidest lähtuva tegevuskava näide alustajatele

ROHEKOOLI TEGEVUSKAVA

→	Konkreetne	Mida me loodame saavutada:
↪	Mõõdetav	Mis kui palju muutub:
→	Saavutatav	Milliseid tõendeid muutuste kohta kogume:
→	Asjakohane	Millal ja kui kaua me seda teeme:
↪	Ajaliselt määratletud	Millised on meie õpitulemused:
→	Hariduslik	Mida oleme leidnud ja mida edasi teeme:
→	Reageeriv	

5. samm Mõju mõõtmine

Nagu ka ülejäänud kuue sammu puhul, on õppijate kaasamine rohekooli teekonna viiendas etapis ülioluline. See on koht, kus teie tegevuskava ellu viiakse. Tegevuskava elluviimine peaks olema aktiivne katse-eksituse õppeprotsess, kus õppijad testivad oma ideid, jälgivad tulemusi, soovivad muudatusi ja tutvustavad uusi mõtteid.

Seetõttu on rohekooli programm teie lasteaia pidevas arengus ja muutumises ning ka ümbritsev kogukond saab teie edusammude üle rõõmu tunda. Et nii juhtuks, on tähtis algusest peale mõõta ja muutusi jälgida.

Selles etapis on oluline tehtut analüüsida ja anda tagasisidet, anda hoogu heade tavade kinnistumisele ning arutada, kuidas saame asju paremini teha.

Rohelise lipu tulemusnäitajad

Leidke lõbusaid viise õppijate kaasamiseks jälgimisse

Veenduge, et edusammudest teavitatakse ja neid tähistatakse!

Siduge mõju hindamine keskkonnanalüüsiga

Enesekindlus

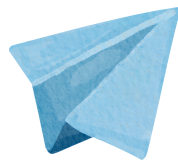
Meeskonnatöö

Arvutamisoskus

Juhtimine

Loovus

Pidage meeles, et õppijate kaasamine on kõigi seitsme rohekooli sammu jaoks võtmetähtsusega. Õppijakeskse lähenemisega juhivad nad teed, mõtlevad, tegutsevad ja juhivad muutusi!

6. samm Teavitamine ja kaasamine

See samm keskendub laiema kogukonna kaasamisele, et tutvustada oma rohekooli projekte ja õppimist ümbritsevas kogukonnas ja mujal.

Vanemate ja laiema kogukonna kaasamine aitab luua tugevaid suhteid, mis toetavad rohekooli projektides pidevat õppimist ja arengut. Suhtlemisoskus, probleemide lahendamise oskus ja loovus suurenevad, samuti tõuseb õpitu jagamisel laste enesekindlus. Julgustage pereliikmeid uusi projekte ja käitumist omaks võtma, et kodused harjumused toetaks õpitut.

Selle sammu tegemine annab teile võimaluse osaleda kohalikes sündmustes ja kampaaniates. Nii ühendub õpe tegeliku maailmaga ja muudab kohalikku keskkonda.

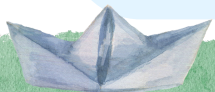
Rohelise lipu tulemusnäitajad

Kaasake kõik õppijad rohekooli tegevustesse

Jagage saavutusi ja projektide tulemusi

Looge sidemed kogukonna liikmetega

Esitage rohetahvlil oma tegevuste kohta teavet

Rohekoolide tegevusi

Sõna levitamine: Laste Keskkonnanõukogu foorum, Lätti

Iecavas asuv Dartija eelkool korraldas Lätis esimese eelkooliealiste rohekoolide foorumi. Foorumi raames kogunesid 10 erineva lasteaia laste ja õpetajate meeskonnad. Iga meeskond koosnes viiest lapsest koos õpetajaga. Tegevused olid suures osas õues, jaotatud suurele alale erinevatesse temaatilistesse tegevusjaamadesse – energia, prügi, mets, toit ja vesi. Päeva lõpupoole pakuti taimset suppi, mis tõestas, et ka ilma lihata supp võib olla maitsev!

Iecava keskkooli teismelised õpilased toetasid vabatahtlikena lasteaialapsi nende õppetegevustes, soodustades eri vanusega laste üheskoos õppimist.

Kasutage ringiaega!

„Ringiaeg” võib pakkuda teie noortele õppijatele suurepärase võimaluse keskenduda rohekooli teemadele ja jagada oma ideid.

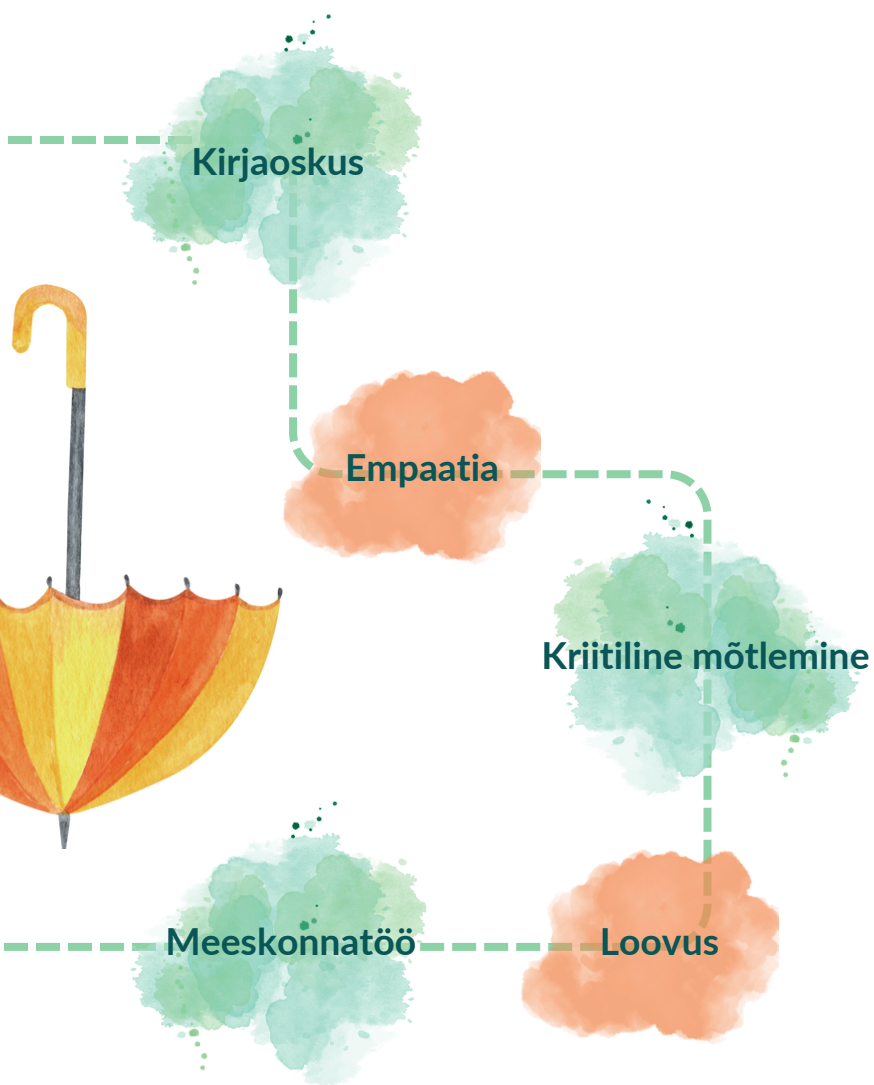
7. samm Keskkonnapõhimõtted

Keskkonnapõhimõtted väljendavad teie lasteaia väärtusi ja toimimisviise. Need kirjeldavad, kuidas teie lasteaias keskkonnast hoolides õpitakse ja tegutsetakse. Keskkonnapõhimõtted on seotud teie valitud teemade ja tegutsemisviisidega.

Keskkonnapõhimõtted võivad olla:

- Lubadus käituda igapäevaselt keskkonnasõbralikult
- Osa arengukavast
- Osa käitumisreeglitest
- Luuletus, riim, seinamaaling, tants või laul, mida kõik oskavad vms

Püüdke kaasata oma keskkonnapõhimõtete koostamisse võimalikult palju lapsi, töötajaid ja perekondi.

Keskkonnapõhimõtete või laulu pähe õppimine ja igapäevane kasutamine tugevdab selle tähendust ja paneb aluse säästvatele harjumustele kogu eluks!

Rohelise lipu tulemusnäitajad

Peegeldage oma tegevuskava

Pange keskkonnapõhimõtted nähtavale kohale

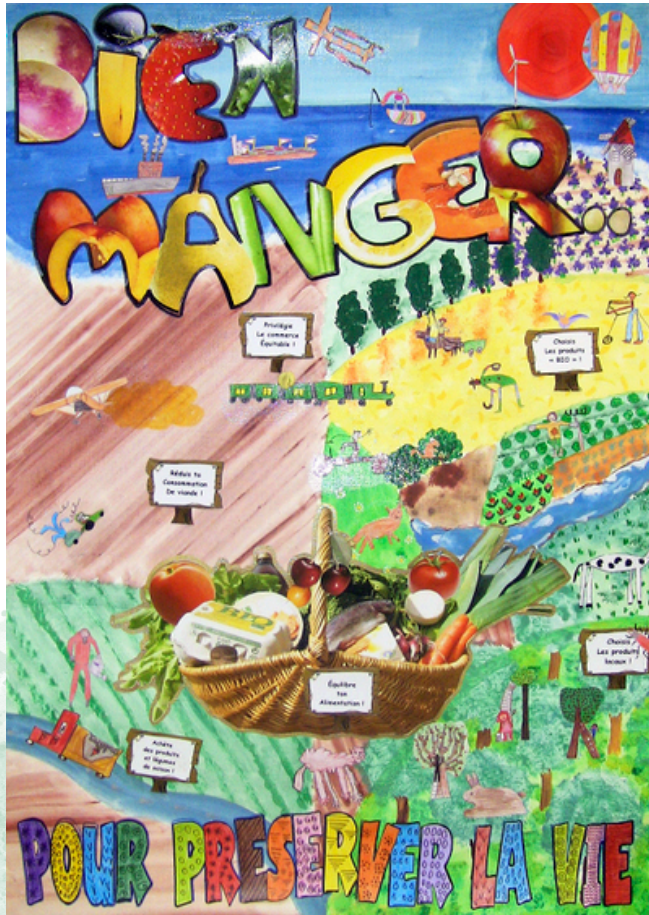
Kaasake kogukond koostamisse

Värskendage igal aastal

Rohekoolide tegevusi

Loomingulisi keskkonnapõhimõtteid kogu maailmast

Be kind to all creatures, they are all important!

Run, walk, scooter, whatever your choice, use your body to save pollution

Aim to teach people around you why's its important

Form friendships within our community to help build eco tripe

Include new ideas in our day to day nursery life

Energy saving will make a start for the future

Lessons on the environment is what guides and pushes us

Don't give up, even the littlest we do can make a huge impact!

Rohekoolide tegevusi

Pildid räägivad rohkem kui sõnad – Tai

Väikesed lapsed, kes alles õpivad lugema ja kirjutama, vajavad visuaalset tuge keerukate mõistete mõistmiseks. Piltmärgid ja joonistused võivad olla võimas abivahend heade harjumuste kujundamisel – järjepideval kasutamisel viivad need pikaajaliste positiivsete tegudeni. Näiteks võivad lihtsad piltmärgid kraanide kinni keeramise, tulede väljalülitamise või jäätmete sorteerimise kohta julgustada lapsi neid harjumusi omaks võtma. Neid pilte ja märke saab kasutada isegi keskkonnapõhimõtete loomiseks, nagu on näha Bangkoki näites.

Laiema pildi saamiseks peavad lapsed õppeprotsessis aktiivselt osalema. Näiteks saavad nad jäätmeid maha matta ja mõne nädala pärast nende olekut kontrollida või osaleda kunstitundides, kus kasutatakse taaskasutatud materjale, aidates neil nii jäätmeid uues valguses näha.

Rohekoolide teemad

Keskendudes kuuele lasteaedadele sobivale teemale ja lapsi aktiivselt praktilisse projektõppesse kaasates, neid ümbritsevat keskkonda uurima innustades loote vajalikke muutuseid. (Eestis võivad lasteaiad käsitleda ka teisi rohekooli teemasid, mida on kokku kaksteist)

Vesi

Jäätmed

Energia

Elurikkus ja
loodus

Tervis

Kliima-
muutused

Ärge muretsege, kui te pole alguses selle teema ekspert.
Alustada võib näiteks nii:

- Korraldage kogukonna eakamate inimestega vestlusõhtu, kus nad saavad rääkida selle teemaga seotud pärimuslugusid.
- Kutsuge asjakohaste oskuste või teadmistega külalisesinejaid oma teadmisi, kogemusi ja arusaamu jagama.
- Planeerige väljasõit inspireerivate käed-külge tegevuste või päriseluliste kogemuste saamiseks.
- Liituge asjakohase kogukonnapõhise projekti või kampaaniaga.

Kliimamuutus on rohekoolide läbiv teema. Varajases eas tuleks seda kasutada selleks, et aidata noortel õppijatel saada teadlikumaks oma kohalikust kogukonnast ja keskkonnast. Kõik lasteaiad peaksid olema teadlikud vajadusest planeerida ja juhtida äärmuslikke ilmastiku- ja kliimariske.

Rohekoolide tegevusi

Raiskamise vähendamine seitsme sammu abil – Šveits

Šveitsis asuv Morgesi lastesõim tegi suure muutuse enda valitud jäätmeteemaga. Rohekoolide seitsme sammu kasutamine oma tegevuste struktureerimiseks loob aktiivse ja praktilise õppimisviisi, kaasates vanemaid lõbusate tegevuste kaudu.

Looge keskkonnapõhimõtted

Kõik töötasid koos suure infoplakati loomisel.

Moodustage rohetiim

Igast kolmest vanuserühmast valiti üks laps ja korraldusmeeskonnast üks inimene.

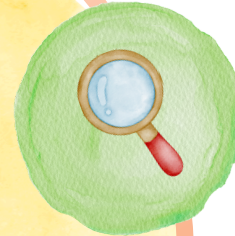
Teavita ja kaasa

- Teave meeskondadele konverentside ajal.
- Teave vanematele koosolekutel ja veebiplatvormi kaudu.

Keskkonnanalüüs

Kaaluge oma jäätmeid: kui palju me toodame ja kus saame neid vähendada?

Mõju mõõtmine

- Toidujäätmete vähendamine.
- Toidu pakendijäätmete (plast, alumiinium) vähendamine.

Õppekavaga seostamine

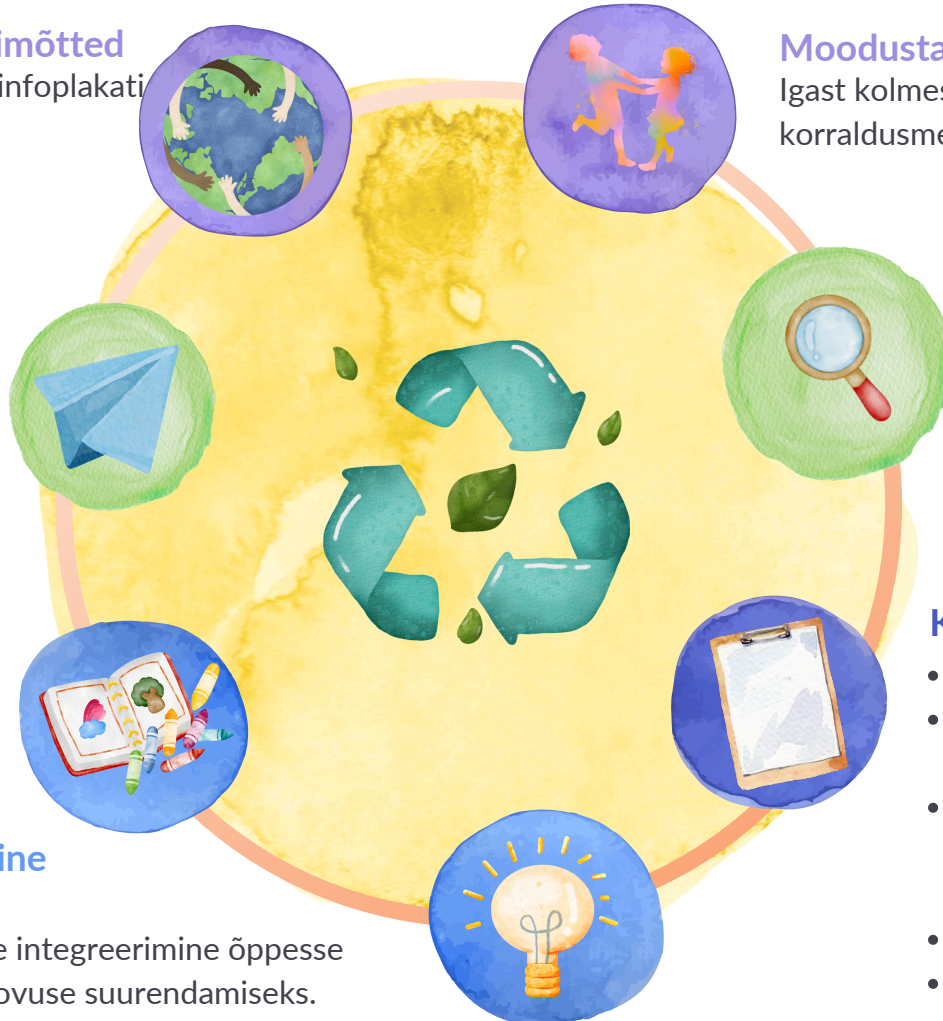
Jäätmekeskuse külastus.

Taaskasutatud materjalide integreerimine õppesse või kunstitegevustesse loovuse suurendamiseks.

Koostage tegevuskava

- Värvimiseks taaskasutatud plastikalused
- Piktogrammide kasutuselevõtt jäätmete sorteerimiseks
- Personali ja pere teadlikkuse tõstmine rohekoolide töötoa ja jäätmete sorteerimise mängu käigus
- Jäätmete sorteerimine laste poolt
- Puidust ja kasutatud mängude ost

Vesi

Vesi on kõigi elusolendite jaoks hädavajalik! Järvede, jõgede ja ookeanide kaitsmiseks peame veega hoolikalt ümber käima. Õppides vett säästma ja puhtana hoidma, aitavad lapsed luua kõigi jaoks tervislikumat ja õnnelikumat keskkonda. Väikesed sammud, nagu kraanide õigeaegne kinni keeramine ja veekogude puhtana hoidmine, on meie planeedi jaoks olulised.

Aeg uurida!

- Mille jaoks me lasteaias ja kodus vett kasutame?
- Kust meie lasteaia vesi tuleb ja kuhu see läheb?
- Miks on oluline vett mitte raisata? Mida saaksime vee säästmiseks teha?

Rohekoolide tegevusi

Sõber vesi – India

Indias asuvas ASN Kindergardenis kasutatakse spetsiaalset maskotti nimega H₂O sõber Vesi (Water Buddy), et vett laulude ja lugude kaudu teadvustada ja luua temaga side. Lapsed uurivad meeli kasutades vett, vaatlevad seda ja tegutsevad sellega, pannes tähele selle omadusi. Sõber Vesi selgitab, et vett ei ole piiramatult, ja toob näiteid, kuidas seda säästa. Rohekooli veeprojektide abil on lastel mees sulgeda kraanid ja kasutada kätepesuvett taimede kastmiseks. Neil on kaasahaaravad kunstitunnid veega ning nad on loonud vee imede seinu ("Water Wonder Wall"), kus nende kunstiteoseid saavad kõik vaadata.

Jäätmed

Jäätmed kahjustavad keskkonda ning mõjutavad loomi ja taimi. Üheskoos saame tekitada vähem jäätmeid ja õppida, kuidas neid õigesti kõrvaldada. Selle teema raames uurime, kuidas vähendada jäätmeteket, taaskasutada ja uuskasutada. Aitame kaitsta meie planeeti ning luua puhtam ja tervislikum maailm kõigi jaoks! Õpime, kuidas saame olla osa lahendusest!

Rohekoolide tegevusi Taaskasutusturg, Norra

Norras korraldavad rohelasteaiad ja lapsevanemad väikeseks jäänud rõivaste, mänguasjade ja muu kraami taaskasutusturge. See aitab vanematel raha säästa ning tagab, et lasteriideid ja muid esemeid kasutatakse kauem. Sellised turud aitavad ka lastes tekitada arusaama ringmajandusest ning mõista seda, kuidas vastutustundlik taaskasutamine ja vähendatud tarbimine on kliimale ja keskkonnale head.

Aeg uurida!

- Milliseid jäätmeid me lasteaias ja oma kodus tekitame ning kust need tulevad?
- Mis juhtub jäätmetega pärast nende äraviskamist ja kuhu need lähevad?
- Kuidas saaksime tekkivaid jäätmeid uuskasutada, ringlusse võtta või vähendada, et keskkonda säästa?

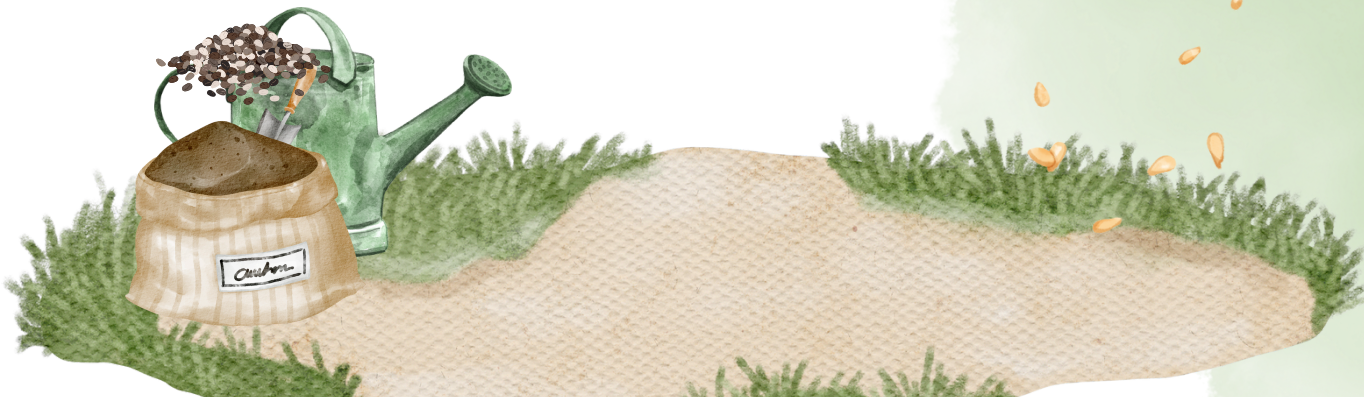
Eco-Schools in Action

‘There’s no such thing as waste in nature’ - Sri Lanka

At the **Overseas School of Colombo**, Sri Lanka, Kindergarteners are learning that ‘waste’ is just another resource in nature’s cycle. Through hands-on activities, they collect kitchen scraps for compost, which they turn and use to enrich their garden beds.

By turning waste into valuable resources, these young learners are discovering the power of sustainability and the importance of caring for the environment.

The students also contribute to the school’s bio-gas plant, feeding it cafeteria waste to generate energy for making popcorn. They use the liquid fertiliser from the bio-gas to nourish their plants, and when the crops are ready, they harvest and share the produce with their families or the community.

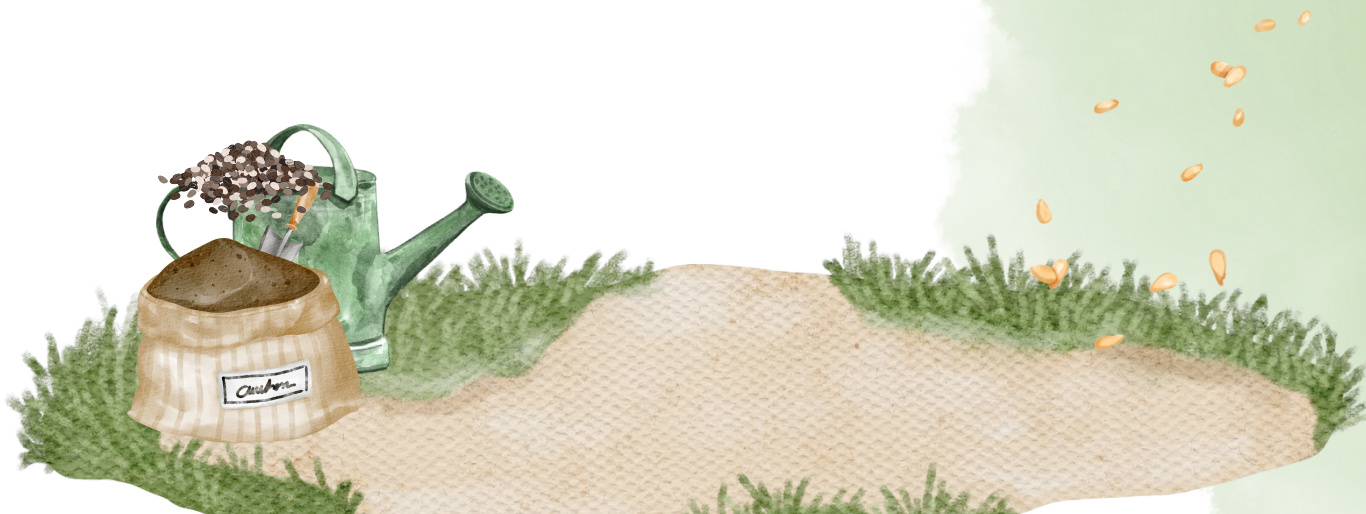
Rohekoolide tegevusi

"Looduses pole jäätmeid" - Sri Lanka

Sri Lankal Colombo Oversea koolis õpivad lasteaialapsed, et jäätmed on lihtsalt üks loodusvaradest. Praktiliste tegevuste abil koguvad nad komposti jaoks köögijäätke. Nad valmistavad komposti ja kasutavad seda aiapienarde rikastamiseks.

Muutes jäätmed väärtuslikuks ressursiks, avastavad lapsed kestlikkuse ja keskkonna eest hoolitsemise tähtsuse.

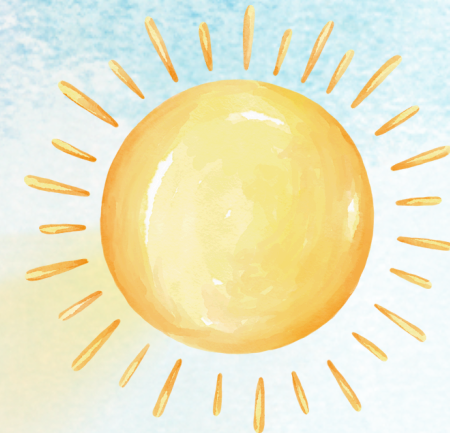
Lapsed panustavad ka kooli biogaasijaama, viies sinna kohvikujäätmeid, et toota energiat popkorni valmistamiseks. Nad kasutavad biogaasi tekkel moodustuvat vedelikku taimede väetisena ning kui saak on valmis, koristavad selle ja jagavad oma perede või kogukonnaga.

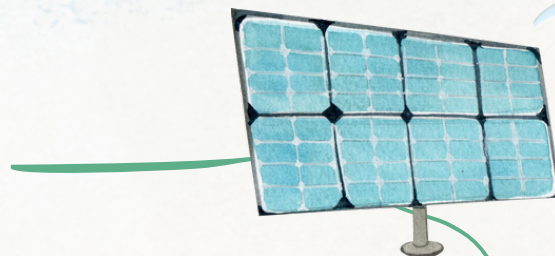
Energia

Energia annab meie maailmas jõudu väga paljuks, alates kodu valgustamisest kuni mänguasjade ja tehnikavidinate tööle panemiseni. Energiat tuleb targalt kasutada, et meie planeet oleks terve ja energiat jätkuks kõigile. Selle teema raames uurime erinevaid energiatüüpe, samuti seda, kuidas me energiat igapäevaselt kasutame ning kuidas seda säästa, et aidata Maad hoida.

Aeg uurida!

- Milliseid energiaallikaid me oma ümbruses kasutame ning kuidas need meid igapäevatoimingutes aitavad?
- Kuidas saame teada, kust meie energia tuleb ja miks on oluline keskkonna eest hoolt kanda?
- Millised on mõned lihtsad viisid, kuidas saame energiat säästa ja aidata oma sõpradel sama teha?

Rohekoolide tegevusi

Energia säästmine lasteaias *Mary K's* *Childcare Ennis, Iirimaa*

Ennises asuvas lasteaias *Mary K's Childcare* õpivad lapsed kestlikkuse jõudu igapäevaste praktiliste tegevuste kaudu. Maa tunnist inspireerituna kustutavad nad igal pärastlõunal tuled ja lülitavad välja seadmed ning laadijad, arutades energia säästmise olulisuse üle.

Energiasäästliku LED-valgustuse, päikeseenergiat kasutavate päikesepaneelide ja töötajatele mõeldud elektrisõidukite laadijaga loob *Mary K's* kogukonnas säästva eluviisi mudeli. Nende tegevustega ei õpeta *Mary K's* keskkonnasõbralikke harjumusi ainult lastele – nad inspireerivad perekondi ja laiemat kogukonda.

Elurikkus ja loodus

Elurikkus on kõik taimed, loomad, seened ja mikroobid meie ümber. Need kõik on looduse toimimiseks vajalikud ning peavad olema tasakaalus. Kui hoiame loodust, siis hoolitseme ka iseenda eest. Elurikkus aitab hoida meie planeeti tervena, pakkudes kodusid, toetades elu jätkuvust ja tasakaalustades kliimat. See teema kutsub meid uurima, kuidas taimed ja loomad üksteisest sõltuvad ning kuidas saame neid kaitsta.

Rohekoolide tegevusi

Kimalaste detektiivid – Norra

Koostöös La Humla Suse ja Norra Keskkonnaagentuuriga kutsub „Kimalaste projekt“ eelkooliealisi lapsi kimalasi tundma õppima ja loendama. Arutatakse ka kimalaste arvukuse vähenemise üle. Õpetajad tutvustavad ülemaailmsel keskkonnapäeval interaktiivsetes tundides ja praktiliste loendustegevustega kimalaste tunnuseid ja elupaiku. Õppevahendid, nagu õpetajate juhendid, veebiseminarid ja loomingulised etteasted (nt kimalaste teater) kasvatavad armastust looduse ja elurikkuse vastu. Õpetajad selgitavad peredele, et tolmeldajaid on vaja hoida.

Aeg uurida!

- Milliseid taimi ja loomi võime õues mängides oma ümbrusest leida?
- Kus näeb tolmeldavaid putukaid?
- Mida saame teha, et kaitsta oma piirkonna taimi ja loomi?

Rohekoolide tegevusi

Elu ojas – Slovakkia

Zaježova lasteaia lapsed uurivad ettevaatlikult ja hoolikalt ojas elavaid selgrootuid loomi. Suurendusklaaside ja määrajate abil uurivad nad oma leide, joonistavad need üles ja lasevad vette tagasi. Kogu õppeaasta vältel käsitletakse leitud loomade seost muu looduse ja toiduahelatega, rõhutades nii iga liigi tähtsust looduses. Tähelepanekute alusel koostatakse plakatid, mis näitavad ümbritseva maailma ilu ja haprust.

Rohekoolide tegevusi

Arbor Day (Puu päev) – Lõuna-Aafrika Vabariik

Puude nädala (*Arbor Week*) ajal istutasid lasteaialapsed ja õpetajad kliimamuutustele vastupidavaid puid, sealhulgas omamaist, aasta puuks nimetatud *Buddleja Saligna* (üks budleia ehk haldjamütsi liikidest). See tegevus rõhutas puude tähtsust kliimamuutustega võitlemisel ja elurikkuse säilitamisel. Õpetajad ja lapsed olid aktiivselt kaasatud, õppides õigeid istutusvõtteid ja puude hooldamist.

Lapsed meisterdasid ka keskkonnasõbralikke istutusabivahendeid, värvides taaskasutatud plastpudeleid. Nende abil istutati köögiviljaistikuid. See tegevus ei õpetanud mitte ainult taaskasutuse tähtsust, vaid tutvustas lastele ka säästva aianduse põhitõdesid. Loodud väikesed aiad aitasid mõista, kuidas taimed kasvavad ning nende tähtsust elurikkuse osa ning loodusliku tasakaalu säilitamisel.

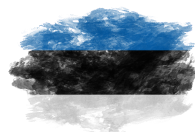

Tervis ja heaolu

Oma tervise eest hoolitsemine on õnneliku elu võti! See ei tähenda ainult hästi söömist ja treenimist, see on ka vaimse tervise eest hoolitsemine ja loodusega ühenduse loomine. Selle teema raames uurime, kuidas tervena püsimine on seotud meid ümbritseva maailmaga. Õppides keskkonda kaitsma, saame kaitsta ka oma tervist. Koos avastame viise, kuidas püsida tugevana, tunda end hästi ja aidata üksteist oma planeeti hoides!

Aeg uurida!

- Kuidas aitab tervislik keskkond jääda meil tugevaks ja õnnelikuks?
- Mida saame teha, et hoida end tervena?
- Kuidas saame aidata loodust tervena hoida?
- Kuidas teha koostööd, et muuta meie kogukond kõigi jaoks paremaks kohaks?

Rohekoolide tegevusi

Tervislike harjumuste kasvatamine - Eesti

Eestis avastasid 1700 last 42 õppeasutusest inspireeriva “Kasvades oma toiduga” projekti kaudu toidu kasvatamise rõõmu. Hoolitsedes oma maheaadade eest, kus kasutatakse permakultuuri ja kaevamisvabu meetodeid, õppisid lapsed tervislikumaid toitumisharjumusi ja kliimasõbralike valikute tähtsust – näiteks rohkem köögivilju süüa ja liha tarbimist vähendada. Tartu loodusmaja ja Eesti Maaülikooli Mahekeskuse projekti raames varustati õpetajad õppeaia loomise ja meetoodikaalaste juhistega, toimusid koolitused ja konkursid. Lapsi kaasati ka loomingulistesse tegevustesse nagu fotovõistlus. Tegevused ulatusid lasteaiast kaugemale - näiteks toimus vanematele mõeldud veebiseminar, mille toel sai koju aknalauale kasvama pandud pisirohe.

Kliimamuutused

Kliimamuutused tähendavad, et Maa muutub soojemaks, põhjustades rohkem torme, üleujutusi ja merevee tõusu.

See võib muuta loomade, taimede ja ka meie elu raskemaks. Aga me saame aidata! Tuleb kasutada vähem energiat, hoida loodust ning valmistada kodud ja seadmed muutusteks ette. Kliimamuutused on Rohelise kooli programmi läbiv teema, mis seob kõiki meie viit teemat: vesi, jäätmed, elurikkus, tervis ja energia.

Üheskoos saame muuta maailma kõigi jaoks turvalisemaks paigaks, alates joogiveega varustatusest kuni sissehingatava õhu puhtuseni.

Aeg uurida!

- Mis juhtub planeediga, kui kahjustame keskkonda ja meid ümbritsevat elurikkust?
- Kuidas ilm aasta jooksul muutub? Millal me viimati ekstreemset ilma kogesime?
- Küsige erinevatelt inimestelt ekstreemse ilma kohta. Kuidas nad end tunnevad, kui see juhtub? Kas tunne on kõigi jaoks sama või on erinevusi?

Rohekoolide tegevusi Meeltega seotud tegevused Lõuna- Aafrika kliima ja ilma teemal

Ntataise hariduskeskuse, Thuto ke Lesedi hariduskeskuse, Qalabotjha Creche's ja Zenzeleni hariduskeskuse lapsed uurisid kliimat ja ilma erinevaid meeli haaravate mängude ja katsetega. Sellised tegevused nagu vatiga vihmasaju simuleerimine aitasid lastel mõista loodusnähtusi ja nende seoseid kliimamuutustega. Projekt jõudis neljas lasteaias 270 lapse ja 18 õpetajani. Õpetajad said vahendeid ja enesekindlust keskkonnahariduse lõimimiseks oma igapäevasesse õpetamispraktikasse, tagades projekti mõju jätkusuutlikkuse.

Qalabotjha Creche sai rohelise lipu, et tunnustada nende suurepärast tööd keskkonnahoidlike harjumuste juurutamisel kogu lasteaias.

Kas olete valmis saama rohelist lippu?

Tavaliselt kulub rohelse lipu saamise ettevalmistamiseks umbes kaks aastat. Kontrollige selle käsiraamatu iga etapi jaoks loetletud rohelse lipu tulemusnäitajaid. Kui olete kindel, et kõik sammud on hästi tehtud, on aeg võtta ühendust oma Rohelise kooli programmi riikliku korraldajaga ja taotleda Rohelist lippu.

Mida oodata oma Rohelise lipu taotluse hindamisest?

Teie taotluse vaatavad läbi Rohelise kooli programmi eksperdid. Tõenäoliselt võetakse teiega ühendust lisainfo saamiseks või täpsustusteks. Võimalusel tullakse kohapeale teiega kohtuma. See on hea võimalus paluda noortel rohetiimi liikmetel tutvustada hindajale teie rohekooli tegevusi ja tulemusi.

Hindamine on positiivne sündmus, mitte kontrollimine. See on võimalus tehtut näidata ja tunnustust saada. Samuti saab hindajalt nõu ja juhiseid edasiste tegevuste arendamiseks.

**Rohekoolides loeb teekond.
Palju õnne!**

Käsiraamatu materjalid on mõeldud eranditult Rohelise kooli programmis osalevatele FEE liikmesorganisatsioonidele ja haridusasutustele. Igasugune muu kasutamine, sealhulgas tulemusnäitajate või programmi materjalide kopeerimine või levitamine, nõuab Keskkonnahariduse Sihtasutuse (FEE) eelnevat nõusolekut.

Ainult FEE liikmesorganisatsioonid on volitatud nõustama või hindama asutusi Rohekoolide tulemusnäitajate alusel. Need organisatsioonid peavad olema FEE poolt ametlikult heaks kiidetud, koolitatud ja määratud.

Kuigi on tehtud kõik endast olenev, et tagada sisu täpsus, ei saa FEE ega autorid selle täielikku õigsust tagada. Nad ei vastuta kahjude eest, mis tulenevad esitatud teabel põhineval tegevusel.

Seda väljaannet võib reprodutseerida ilma täiendava loata, kui allikale on selgelt viidatud.

KONTAKTANDMED
Keskkonnahariduse Sihtasutus
Scandiagade 13
2450 Kopenhaagen SV Taani

E-post: info@fee.global Veebileht:
www.ecoschools.global

